

Èse de două ori în septemana: Jol-a și Doml-nee'a; ăra candu va pretinde importantă materialorū, va eși de trei sēu de patru ori în septemana.

Pretulu de prenumeratiune
 pentru Austria:
 pe anu întregu 8 fl. v. a.
 „ diumtate de anu 4 „ „ „
 „ patrarin 2 „ „ „
 pentru Romani'a și strainetate:
 „ anu întregu 12 fl.
 „ diumtate de anu 6 „ „

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondinti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresă si corespondintiele, sau la Redactiunea, administratiunea, sau la un'ur'a; cate vor fi nefrancate, nu cele anonime nu se.

Pentru anuntel si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadiutu. Pretulu timbrului cate 30 cr. pent. una data se antecipa.

Localitatea Redactiunii si administratiunii „Albinei” s'a mutat in Stra'ă Statiunei (Stationsgasse) Nr. 1, unde este si locuint'a Redactorelui Rogămu a ni adresă acolo tôte câte privescu Redactiunea, Administratiunea și editur'a!

Pesta, 22 iuliu 3 augustu 1870.

Gazet'a of. de Viena publica în nrulu seu de dominec'a trecuta următoarele: „Din incidinte procliamarei de infalibilitate a pontificelui s'au tîenutu consultatiuni speciali în concernintile ministerie. Aceste consultatiuni au avutu rezultatulu, că tractatulu încheiatu cu pap'a Piu IX. în 18 aug. 1855 si consumatu prin patent'a imperatēscă din 5 noemvre 1855, (asiă-numitulu *Concordatu*.) în consecinti'a dechiararei a conciliului despre plenitudinea de putere a capului bisericeii, nu se mai pōte sustienē si asiă-dara trebue scosu din valōre.

Conformu, cancelariulu imperiului a facutu pasii necesari pentru a notifică curiei papale incetarea concordatului, si MSA a insarcinatu pre ministrulu imperiale de culte si instructiune cu pregătirea proiectelor necesarie de legi regulatōrie etc. etc.”

Precandu Gaz. of. de Viena publica acēst'a, telegrafulu continua a însciintiă, că ostirele francesci totu meru se înbarca la Civitā vechia si paresescu teritoriulu romanu.

Totu într'acestu timpu din unele parti ale Boemiei, Moraviei, Silesiei si Stiriei, se auză un'ur'a de aburiditate si cutesanti'a dogmei de infalibilitate, se pregatescu a paresi în massa religiunea catolica.

Scriserāmu mai de unadi la acestu locu, si acum repetimu cu pietate: *minunate sunt căile Domnului!*

Si candu ar fi, ca decretarea si procliamarea de infalibilitate în conciliulu santiloru parinti din Roma, se n'aiba altu rezultat, de cătu: anectarea Romei si a provinciilor romane la Italia, — o împlinire pré drēpta a unei ofitari nationale si seculare a Italianilor: — nemicirea concordatului Austriei cu pap'a, — a celei mai scandalōse aliantie între putere si biserica contra dreptului si culturai popōralorū; si — sgudiurea ōrbei credintie a popōralorū, cumca biserica catolica ar fi numai unica mantuitoare, — dicemu: si dēca numai acēst'a ar fi rezultatulu procliamarei de infalibilitate, — noi ne-am plecā adencu naintea misterului logiceii si moralei eterne! Consciinti'a publica a popōralorū ar triumfā; ea s'ar manifestā desceptata, veghiatōria, deciatōria. Umanitatea — în mani'a tuturor maiestriiloru claseloru domnitōrie, s'ar dovedi în progresu!

Totu în acea Gaz. of. de Viena cetimu două patente imperatesci, una carea „în faci'a seriosei situatiuni” desface diet'a Boemiei si ordina alegeri nouē; alt'a ce convōca dietele Cislaitaniei pe 20, (a Boemiei pe 27) augustu.

Paralelu, Ministrulu-presiedinte c. Potocki îndreptā unu apelu catra Boemi, prin carele voesce a-i indemnā, ca fatia cu periclele ce încungiura Monarchi'a, se paresēca certele de partita si nationalitate: cehii se n'ncete a fi cehi si nemtii a fi nemti; si — împreuna se fia toti Austriaci. — A nemerit'ō dlu Potocki!

Se vorbesce, că Ministeriulu cislaitanū i-a succesu a castigā pre feudali, adeca sciti, pre aristocratii si clericaliū cei mari din Boemia. Pretiulu se fia, că guvernulu li-a garantatu maioritatea la alegerile curielorū lorū, a curiei fideicomise si de proprietari mari. Celu ce nu nōsce împrejurarile la noi, va trebui se nimitu, candu aude, că la noi în

statulu nostru constitutiunale, guvernulu pōte se garante maioritatea cutarei clase. Si totusi este astfelu. Lucrulu e fōrte simplu. Curtea, famili'a imperatēscă si inca unele familii ce se tîenu oblu de ea, posedu voturile deciatōrie în amintitele două curie, si le dau — dupa inspiratiuni!

Dar cehii nationali — pe semne altfelu s'au socotitu; ei nu vor se se faca unelte contrariiloru lorū nationali nici pentru barb'a lui Potocki, nici pentru interesele aristocratiei si clerului mai înaltu alu tierii. Este mare îndoiēla, că faci'a cu opozitiunea nationalilorū, reesi-vor planurile guvernului? —

Legea despre municipia, ceea ce în casa deputatilorū se desbatū 23 de dile si agitā multe septameni tiēr'a întrēga, se votā sambet'a trecuta în casa magnatilorū ungueresci în trei ōre. Astadi ea, precum se afirma, e sanctiunata. Alta data, în timpuri critice, popōrale se întrecu a-si eluptā drepturi de la guverne, astadi, în timpu atatu de criticu, guvernulu austro-ungurescu pe întrecute detrage popōralorū drepturile avute.

C. Bismark continua resbelulu seu diplomaticu contra lui Napoleone; dar — fora mare efeptu. Lumea, care la începutu se auză frapată si îndicnată de revolutiunile prusesce, astadi — începe a judecā, cam în întielesulu judecatiū nōstre din capulu locului. „Pesti Napló” de astadi dice de a dreptulu si respicatu: „Ce ni-a descoperitū c. Bismark, nu este nou; din tōte inse vedemu, că politic'a prusēscă este si mai fora consciinti'a, întrecendu pre cea francesă.”

În cătu pentru cele ce se petrecu la Rinu si alocuria pre campulu resbelulu, avemu se observāmu, că dēca pentru o fōia politica în timpuri atātu de critice si interesante — este o nefericire a nu potē apare si vorbi în tōta di'a: este pre d'alta parte si o fericire mare, lips'a de ocaziune, d'a insirā pre tōta di'a — minciune cu gramad'a.

Tōte câte se respandira, „dupa telegrame autentice, „din fontane secure, „demne de crediementu, „despre misicariile, nainte sēu înderetru, despre loviriile si învingerile într' un'a sēu alta parte, — nu se adeverescu.

Cumca flot'a Franciei cu unu corpu de debarcare a ajunsu în marea ostica, este nedubitatu; dar că debarcare ar fi complinita, — se trage la îndoiēla.

Cumca prin despartieminte a-le armatei francesci s'au facutu încercari partiali d'a trece Rinulu, asemenea este nedubitatu; dar că armat'a francesă, ca atare ar fi trecutū Rinulu si ar fi avutu vr'ō lovire sangerōsă cu nemtii, — este o scornitura. Nici chiar aceea ce mai alaltieri se respandira ca unu ce pozitivu, cumca o parte a ostiriloru francesci la Rinulu de susu, langa Breisach ar fi trecutū în Bavaria si Baden si inca cu violarea neutralitatē elvetice, sfarimandu si nimicindu două regimente nemtiesci ce li erau în cale, — neci acēst'a nu se confirma.

Totu ce se pōte tîenē de adeveratū este, că si un'a si alta parte se află într'ō activitate frigurōsă, pentru d'a-si completā armarea si d'asi întari puseitiunea; fiindu că neci un'a nu se sente destulu de tare pentru d'a intrā în ofensiva. Despre francesi se dice, că abiā ar fi avendu în linfa de batalia pan' la 350,000; ăr prusii inca neci 300,000 de ōmeni. Cesti din urma spēra, că în decursulu septemanei acesteia vor fi în

stars a mai adauge 200,000, asemenea spēra si francesii; si-apoi de aci încolē se potu asteptā misicari si loviri mari si deciatōrie. Deci — cei curiosi se n'afia înrăbdare inca cătva timpu. —

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a casei represent. din 30 iuliu.

Presiedintele Somssich deschide siedinti'a la 10 pre. Dupa autenticarea protocolului siedintei trecute si prezentarea petitiunilor încurse, referintele comisiunei centrale V. Szilágyi rapōrtā despre modificatiunile, ce le a facutu cas'a magnatilorū la proiectulu de lege pentru stergerea pedepsei trupesci. Comisiunea tîene proiectulu de mare importantia în interesulu culturai si civilizatiunei, argumintele casei magnatilorū nu sunt destulu de ponderose pentru a motivā o noua amenare a deslegarei, deci recomanda respingerea modificatiunilor. Reportulu se va tipari si pune la ordinea dilei.

Cas'a trece apoi la ordinea dilei, carea e proiectulu de lege pentru conchiamarea nainte de septemvre a recrutilorū înrolati pe anulu 1870.

Referintele com. centr. P. Kirdlyi recomanda cu putiene cavinte proiectulu spre primire.

Contele R. Keglevich n'are în generalitate tōme inso ilu nepaciuescu. Pre candu cu câte-va dile mai nainte tōte organele dreptei s'au pronunciatu pentru neutralitate, acum acelea d'odata, nemidlocitu naintea declaratiunei ultime a ministrului presiedinte, si-schimbara parerile. Fōi'a prima a guvernului „Pesti Napló,” si-a aretatu simpatiele catra Francia, doresee acesteia învingerea, din caus'a că pangermanismulu e mai pericolos Ungariei de cătu chiar panslavismulu. Oratorele nu vre se faca respunsibilu pe ministrulu presiedinte pentru dechiaratiunea lui „Napló,” dar află de lipsa a constatā, că elu nu spriginēscă direptiunea acēst'a candu primesce proiectele de lege din cestiune. Dechiaratiunile foilorū ungueresci se reproducu în diarele vienesē, strainii si-castiga cunoscinti'a despre simpatiele Ungariei si densulu protestēdia contra unor ast-feliu de urmari, prin cari strainetatea numai reu se informa despre spiritulu tierii nōstre. Elu nu vre ca Ungaria se adōpte o atitudin provocatōria faci'a cu vericars tiēra din strainetate. De altmîntre primesce proiectulu de lege.

F. Deák protestēdia contra pretensiunei antevorbitorului, că unele foi ar fi a partidei deakiane; nu esiste fōia, dice densulu, pre care s'ō sustiena sēu spriginēscă partid'a deakiana.

D. Irányi reflecta la diferinti'a între respunsurile ministrului la interpelatiunea lui Csáky si Horn si între acelea ce le a datu la interpelatiunea lui Tisza si Madarász. Precandu intai'a data s'a declarat, că Austro-Ungaria nu are altu interesu în resbelulu de faci'a, de cătu d'a sustienē pacea, — a dōn'a data a disu că e de lipsa a ne îngriji pentru asigurarea propria a monarchiei. Proiectele de lege, ce le propune regimulu, ducă la neutralitate armata, de la neutralitatea armata pana la resbelu inse nu e decātu unu pasiu. — Elu nu vrē ca înarmarea tierii se dee si mai mare estensiune resbelulu. Ar dori în momentul acēst'a esistinti'a unei armate nationali de sine, carea ar fi multu mai calificat'a a aporā monarchi'a. Momentulu de faci'a ar fi celu mai favoritoriu pentru d'a reclamā si recastigā drepturile perdue ale tierii. Fiindu densulu pentru acēst'a recastigare, nu pōte se primēscă proiectulu de lege.

Ministrulu presiedinte c. I. Andrássy dice că diferinti'a între respunsulu seu d'antai si alu doilea p'ovine d'acolo, că la prim'a ocaziune a mai fostu speranti'a pentru sustienere pā-

cii, la a dou'a inse a fost resbelulu dechiaratu. Cātu pentru recastigare drepturilor, densulu observā că Ungaria prin pactulu din 1867 s'a mai întaritu si n'a sacrificatu neci unu dreptu, prin urmare nu are d'a recastigā neci unu feliu de drepturi.

F. Tórnika nu pōte recunōsce acēst'a; totusi nu e d'ō parere cu Irányi, ci din caus'a împregiarilorū seriose, primesce proiectulu de lege.

K. Tisza si F. Pulszky se dechiară dupa insirarea mai multorū arguminte pentru proiectulu de lege.

Al. Csiky e contra proiectului de lege, G. Tury pentru.

Ne mai fiindu cineva înscrisu la cuventu, presiedintele intrēba cas'a: dēca primesce proiectulu de lege de base la desbaterea speciala. Cas'a, cu exceptiunea celoru 14 din stang'a estrema, prin sculare primesce proiectulu. În a dou'a cetire se primesce fora contraversa. A treia cetire va urmā în siedinti'a de manedi.

Cela-laltu obiectu alu ordinei de dile est: proiectulu de lege pentru votarea unu, ea ar-supl. de cinci miliōne pentru com. centr. L. maturei honvédilorū. Referir'ē primire. Cas'a — Szogyényi ilu recomend'ē stang'a estrema lu prime-scipendu pre cei 14 stang'a estrema lu prime-sce în gener'ate fora neci o desbatere.

În desbaterea speciala la §. 1. vorbesce E. Horn si dice că nu doresee ca regimulu la pân' acum'a, furnisēl'a tuturorū obiectelorū recerute, ca monopolu numai unei case; carea, ce e dreptu, pōte furnisi mai lesne de cătu cialaltii concurenti, pentru că aceleia se dā lucrulu pre cinci ani, pre candu celora-laltii concurenti numai pre unu anu, — dar prin astfelu de monopolu meseriasii de rondu suferu scadere mare. Poftesce ca regimulu pe viitoriu se admita la lucru pre toti industriarii.

Cele-lalte paragrafe se primescu fora inci o observatiune. — A treia cetire se va face manedi.

Urma proiectulu de lege pentru creditulu supl. pre sēm'a ministrului de culte. Acēst'a se primesce, pre bas'a noului reportu a comisiunei financiare, nemodificatu.

I. Kautz face reportulu comisiunei financiare, împreunate cu cea pentru drumuri de feru, despre proiectulu de lege cu referinti'a la stramutarea planului degiā staveritu a drumulu de feru din Ardelū.

Reportulu se va tipari si prodā sectiunilorū pentru cătu mai grabnica desbatere.

Kerkápolyi, ministrulu financelorū respunde la interpelatiunea lui Horn si Simonyi în privinti'a atitudinei bancei nationali faci'a cu Ungaria. Elu dice că pre cătu timpu positiunea bancei nationali în Ungaria nu e ascurata, nu potemu pretinde, ca prin arcarea dotatiuniloru totu mai multu se se incurce; dice între altele si aceea că banc'a nationala, în casuri de lipsa, nu va pregetā, a-si urcā dotatiunile. —

Interpelantii se dechiară multumiti cu respunsulu, si siedinti'a se aredica dupa 12 ōre. —

Siedinti'a casei reprezentant. din 31 iuliu.

Fiindu domineca se tîene numai o scurta siedintia, care se deschide la 12 ōre.

Din partea regimului nu s'a înfaciasitu nimenea.

Proiectele de lege pentru conchiamarea honvédilorū, pentru creditulu suplementariu de 5 miliōne spre înarmare, si pentru creditulu suplementariu acordatu ministrului de culte si invetiamentu, se primescu în a treia cetire.

Dupa acēst'a presiedinte suspinde pē unu scurtu timpu siedinti'a, pana se se scrie protocolulu si se sosēscă nuuciulu casei boerilorū.

Dupa redeschiderea siedintei se cētēscă protocolulu si se autentica.

Baronul *Nydy*, notariul casei magnatilor, predă proiectul de lege pentru reorganizarea comitatelor, primitu de cas'a de susu fora modificarea. Se cetece si — se va substerne monarchului pentru sanctiunare.

Ablegatul *Berzenczey* referedia in numele comisiunii centr. a supr'a proiectului de lege referitoriu la drumulu de feru de la Clusiu in Ardél. Se tiparece reportulu si se va pune la ordinea dilei pe mane-di. Ne mai fiindu alte obiecte de pertraptatu, sediti'a se incheia la 1 óra.

Sediti'a casei represent. din 1 augustu.

La ordinea dilei de astadi e proiectulu de lege pentru stramutarea planului calei ferate din Ardél.

Ablegatul *Berzenczey*, referintele comisiunii centrale recomanda modificatiunea, fiindu mai avantajiosu, deca se edifica linia de la Clusiu spre P. Snu Miklós si Gyéres; prin ce desi se prelungece drumulu de vr'o 7—10 mile, dar se incungiuera lips'a de poduri si tunele; apoi societatea se ofera a duce de la Gyéres o aripa la Turda fora garantia de interese.

Deaky, (din stang'a estrema) interpedia pre *Berzenczey*, deca e adeveratu ca elu e oficiante salariatu alu societatei cestinatului drumu de feru? De ar fi asiá, atunci vorbitoriulu tocmai n'ar poté se primésca proiectulu de lege, pre care elu si asiá ilu afla in tota privinti'a nemotivatu.

Br. L. *Simonyi* intréba pre *Gorove*, ministru de comunicatiune, deca este adeveratu, ca schimbarea ce se propune, ar inlesni si face mai efina efectuirea? Deca ar fi astfelu: apoi de ce nu se reduce si garanti'a de interese?

Gorove accentua, ca regimulu si-da tota trud'a pentru prosperarea tierii si neci odata va perde din vedere ceva ce poté promová realizatiiei. Stramutariile propuse inlesnescu stitutiunali si plesnind-o redicu capitalulu investitiunali si plesnind-o redicu capitalulu investitiunali si plesnind-o redicu capitalulu investitiunali.

B. *Halász* apésta si interesele garantate. *Simonyi* votédia ou *Deaky*. *Berzenczey*; *Cserná-*

Berzenczey raspunde lui *Deaky*, recunoscendu, ca elu desi nu e oficiantu formale alu societatei drumului de feru din cestiu, totu: stá cu acésta in locutiunali. Totu: sulu numai din acea cauza s'a alesu de raportatoriulu, pentru ca elu cunosce bine partile concerninti si planulu de care lucra.

E. *Huszár*, *Csiky* si *Scaplonczay* vorbescu contra proiectului de lege Br. *Kemény*, *Gorove* si *Benedeky* lu apera.

Contele T. *Csáky* nu e multumitu cu responsulu, ce ministru *Gorove* l'a datu lui *Simonyi*, fiindu ca nu s'a lamuritu obiectulu respectivu neci cáru e negru sub unghia. In genere asiá i se pare oratorului, ca comisiunea centrala si cea pentru drumulu de feru, nu a studiatu chiar bine proiectulu de lege. Dorece dara, ca acésta se se trimita mai odata la comisiune, pentru ca se poté face noua propunere in cea mai de aprópe sediti'a.

C. *Szál* in numele com. financiarie observá, ca dens'a s'a ocupatu septemani intregi de acestu proiectu de lege.

Ne mai fiindu nime inseris la cuventu, sediti'a se incheia la 2 1/2 óre.

Cuventarea ablegatului dietale Julia Schwarz, tiena in 13 iuliu la desbaterea generale a supr'a proiectului de lege pentru organizarea municipieloru.

(Incheiare)

Tóte acestee le amintii, ca se vedeti cum se trudescu alte popóra a ascurá sistem'a loru de guberniu parlamentariu facia cu domnirea personala. Asiá credu, ca parlamentarismulu nu constá numai din aceea, ca se esiste basa de alegere, mai multu séu mai putienu concientiósá, se fie mai multu séu mai putienu eludibile modalitati de alegere, ca pre bas'a acésta si pre langa modurile acestia prin aparatulu seu se ajute pre un'a séu alt'a partida la maioritate.

In patri'a nóstra pan' acuma numai intru acésta se cuprinde parlamentarismulu. Dar poté ca ast'a nu e destulu; mai trebuie poté si alt'a. Ce institutiuni aflámu aiurea cum buna óra in Svedia, am spusu dejá, dar aflámu alte garantii aiurea in dispositiunile referitórie la legile fundamentale, ast'a vedemu in Hollandia, ast'a vedemu in Dania.

Neci aici, neci acól nu poté decide a supr'a revisiunii legiloru fundamentali un'a si aceasi dieta in care se proiectéza revisiunea, ci in acea dieta numai acea decisiune se aduce, si numai aceea se inarticuléza, ca diet'a se proiectéza

teze revisiunea constitutiunii respective a legii fundamentali si ca in obiectulu acésta se va conchiamá noua dieta si aceea va decide si supr'a ei va valóre legala.

Ce motivulu acéstei disputatiuni, ac casa! Nu poté fi altulu decátu ca legelatiunil nu se tiente de totu sigure si de nefalibile pe bas'a unei alegeri ci cugeta, ca deca s'a formati maioritatea parlamentului pe bas'a numai unei alegeri, se poté ca natiunea la alegerele acéstea se se fie insielatu si acésta se fie castigat maioritatea, cari nu posedu increderea natiune si corectivulu acéstei insielari ilu cauta in aceea ca ceru a se conchiamá dieta noua (Aprobar in stang'a.)

Facia de proiectulu acésta de lege, noi inca avemu lipsa de astuteliu de garantie constitutiunali. S'a amintitu aici in casa ca aci e dreptulu de adunare, aci press'a libera, aci insusi spiritulu comunu.

Eu inse cu referintia la acéstea numai atát'a poté dice despre dreptulu de adunare, ca pana candu militi'a austriaca va fi in tiera, pan' atunci dreptulu de adunare, macar cáru de frumosu se fie scrieu pe hartia, nu valóreza multu (asiá e! in stang'a) pentru ca acésta militi'a n'a juratu pe constitutiunea magiara. Ce se atinge de press'a libera, rogu celu putienu pe cei din partea de din coló, n'aduceti acum'a nainte literatur'a, nu press'a. (Adeveru! din stang'a.)

De ar invié *Kazinczy* séu *Kölesei*, ar lacrimá pentru direptiunea ce urméza press'a de unu timpu in cocé sub influinti'a DVóstre séu cele putienu sub influinti'a regimului (Adeveru! din stang'a.)

Acum'a, Dloru, aceea e intrebarea, unde se cautámu acele garantii, cu cari se ne potemu aporá parlamentarismulu nostru, care neci nu e inca intregu. Se precogotámu ca nu scimá inca neci aceea, deca, perdiendu odata regimulu increderea maioritatii in o cauza essentiala si prin urmare multiamosce, va formá monarchulu altu ministeriu, asiá unu ministeriu, care posede increderea maioritatii casei? Séu dóra nu audimu pretotindencia, in cercuri private intocmai ca in locuri publice, ma chiar in cercuri aprópe statatórie de regimulu, acésta e scrisa de regimulu, pentru ca deca ministeriulu acésta perde increderea corónei, nu va predá loculu barbatiloru, ce posedu increderea maioritatii parlamentului, ci barbatiloru apertienetori la vechiele fractiuni conservative ce stau afora de parlamentu. Candu DVóstre ne amenintati cu de astea, credu, ca parlamentarismulu nostru nu are fundamentu solidu, nu poté avé. (Asiá e! din stang'a.)

Eu nu cercu in alta ce garantiele parlamentarismului, pentru ca numai acésta mai este la noi, decátu in institutiunile municipieloru puse pre base atátu de vertóae prin dezvoltarea loru istorica, si nu credu, ca institutiunea acésta, in neschinbata essenti'a ei se stee in contradicere cu regimulu parlamentariu.

Lasandu la o parte otarele puse de Dlu *Iosifu Eötvös*, ministru culteloru, la cari asiá credu ca in parte am respunsu. (Drépt'a: neci decum!) Am respunsu intr'atát'a, c'am aretatu, ca de la celu investitu cu votu virilu n'ai se faci neci o pretensiune de calificatiune morala, si nu credu, ca in privinti'a acésta s'ar poté nasce vre-odata contrastulu ce-lu amintesco dlu *Kerkápoly*, ministru finantieloru; la parere densulu a facutu fórté ponderósa obiectiune colegiului meu *Alexandru Mocioni* candu respunde, ca selfgovernmentulu anglesu e compatibilu pe langa judii de pace denumiti, incape cu parlamentarismulu: dar Dlu *Kerkápoly* dice, ca sistem'a acésta magiara de selfgovernmentu, care desi nu e altu unde de cáru la noi, si care nu e numai municipala ci natiunala, nu incape cu parlamentarismulu. On. casa, fie-mi iertatu numai pe scurtu a raspunde la acéstea.

Asiá se vede, ca Dlu ministru de finantie numai la aceea si-a tintitu atentiunea, ca in Anglia amplotiati municipali mai mari ii denumesce corón'a, si n'a scrutatu mai adeneu lucrulu. Asiá se vede ca dlu ministru nu scie in ce se cuprinde essenti'a selfgovernmentului anglesu neci i cunosce essenti'a. Essenti'a acésta, si despre aceea neci DVóstre nu ve veti indoi e, ca in Anglia totu cetatiénulu ori ce ordinatiune a regimului o poté duce nainte judelului spre decidere, deca este acea ordinatiune legala séu ba? si deca aceea nu e legala, simplu o poté respinge.

As't'a este essenti'a selfgovernmentulu anglesu — nemica alta ce — fora privire la

aceea, deca este selfgovernmentulu municipalu ori natiunala? Noi vremu selfgovernmentulu, DVóstre ins; si deca nu arbitriliu poterii, totusi domnirea bunavointiiei, intielectiunii, ministeriale preste lege.

Ce desclinire este intr' aceea, ca eu ca cetatiénu anglesu respingú ordinatiunea nelegala, séu ca o respinge comitetulu cottensu. (Echiamari din drépt'a: Mare desclinire!) Deca ati binevoi a aretá, ca desclinirea e essentiala, delocu asiú respunde la aceea.

Sum convinsu, Dloru, ca la acésta nu-mi veti poté face replica basata. (F. *Pulszky* intrevorbescé: Dara nu!) Nu-mi veti face cáci intielectii de statu si Europei intocmai ca ceia ai Americi in asta cestiuene to-ma acea apotegma au pronunciatu ca care opiniune eu am interpretatu.

Dar deca in Anglia respingerea prealabila a ordinatiuniloru nelegale nu sta in contradicere cu responsabilitatea ministeriale, nu pricepu, ca de ce nu ar poté incape si sistem'a nóstra municipala cu parlamentarismulu.

Poteti dice, Dloru, ca in Anglia sunt oficianti municipali denumiti, la noi inse alesi. Acésta inse, dupa parerea mea, e cauza secundaria, si nu essentiala. Cáci pentru ce vreti DVóstre se ve ingraditi pe Voi séu regimulu cu amplotiati denumiti? Pentru aceea, pentru ca se fie mai mare garanti'a in executiunea legiloru si ordinatiuniloru? Pentru aceea voiti, asiá credu. Acuma intrebú, deca cetatiénulu séu comitatulu are dreptulu a nu executá ordinatiunea nelegala, ce folosu are ministru ca amplotiatulu seu o alesu séu denumitu? Elu numai atunci ar avé folosu, deca legoa n'ar avé astufeliu de paragrafu, care pedepesce executiunea ordinatiuniloru nelegali.

In casulu acésta credu c'am recomandat unu punctu essentialu consideratiunei casei, candu vi-am cerutu atentiunea pentru punctulu acésta din constitutiunea anglesá.

Eu tienu de deplinu compatibila sistem'a nóstra municipala, istorice dezvoltata, cu parlamentarismulu.

Multe replicé au facutu vorbitorii din partea drépta in acea lupta grandiósa, ce a pus'o in cursulu ideiloru la argumentare ce l'a dezvoltatu atátu de insufletitoriu opusetiunea in contr'a argumentatiuniloru din drépt'a.

Nu mai la dóue obiectiuni ale dlui ministru de finantie vreu se respundu; nainte de ce asiú face acésta inse, on. Casa, fie-mi iertatu a mai aruncá o scurta privire laterale, de óra-oe to-m'a acum'a amintii in cestiuene acésta de amplotiati denumiti si alesi.

In proiectulu de lege alu dlui ministru aflámu tocm'a intórsa relatiunea ce-o intalnimu la afacerea candidarii si denumirii séu alegerii in statele constitutiunale ale Europei apusene. Amplotiati denumiti sunt in Svedia, Hollandia, Dania si Prussia; acésta e adeveratu, n'o negu, inse desclinirea e essentiala; acól séu senatulu, séu corporatiunea reprezentanta presentéza candidatii populului, si din sinulu acestor'a denumesce regimulu amplotiati sub sarcin'a responsabilitatii. La noi tocm'a din contra: regimulu candidéza si poporulu alege.

Dilele acéstea s'a disu indrumandu la ilusiunea sesiunei trecute, ca vorbitorii partei drepte au constatatu ca deca cineva candidéza, alege séu denumesce pe cineva, aceea e totu un'a: dar inse deca comitele supremu, care nu e responsabilu si care nu va stá sub presiunea morala, sub care a statu sub sistem'a colegiala de regimulu; deca candidéza 4 séu mai multi individi, si numai din acéstea e iertatu a alege unulu, cum asecura acésta pre poporu, ca de amplotiatu cottensu séu de senatoru orasienescu acél'a se va denumi pe care lu recomandá loculu mai naltu corporatiunea reprezentativa comunala séu provinciala infintiata priu increderea populului.

Cercati DVóstre si intórceti §-lu acésta, si noi, desi nu de totu, totusi in mare parte vom fi indestuliti, se candidámu noi, si se denumiti Voi, precum a disu dejá amiculu meu *Berczy Németh*. Acum respundu la acéste dóue replicé cari ni a mai remasu din istéti'a dialectica retori'a a dlui *Kerkápoly*, ministru finantieloru. Dlu K dice, ca vorbirea classica a amiculu meu *Mocioni* innóta in teorie si in viéti'a practica concede multu a se tocí din taisiulu ei; acéstea nu sunt cuvintele lui proprie, intielesulu loru inse aici tintesce ca stimatulu meu amicu *Mocioni* ar pretinde ca legislatorulu asiá se procedá ca si candu toti acésta, cari vor cadé sub valorea legii, ar fi nemorali — séu

precum e datin'a de disu: ómeni vagabundi La acésta numai aceea dicu, ca legislatorulu, ori ce parere ar avé despre lume, astu-feliu de lege trebuie se aduca, carea se asecuré intere. sulu comunu, celu putienu in acelu casu, si din alte mii de casuri in casulu, candu ómeni vagabundi ar poté elude binele comunu in contr'a natiunii.

Kerkápoly, ministru finantieloru, si toti aceia cari partinescu proiectulu de lege a regimului se lupta ca opiniunea publica se se restringe la unu cercu cáru mai angustu priu restringerea ideii de representatiune a populului si prin reglementariile ce si de presentu le ceru a supr'a legiloru din 1848, si prin introducend'a lege electorale si mai multu le vor cere.

Deca sta acésta, atunci credu ca *Kerkápoly* s'a insielatu, candu a disu ca condeputatulu meu *Mocioni* e pessimistulu, cáci atunci elu e pessimistulu! Deca elu se teme de acea opiniune publica, care se pronuncá din numerulu mai mare a populului, si numai de aceea vre se-i restringe cerculu: atunci acésta nu are altu intielesu decátu ca cauta moralitatea si adeverulu in cercu mai micu si nu la milióne. Cea lalta replica e, ca interesulu dinastiei intre impregiurari normali nu poté stá in intagonismu necontentitu cu interesulu natiunii si asiá neci cu interesulu maioritatii parlamentarie.

Se ierte dlu ministru, dar n'a facutu bine descliniriile. Neci nu me disputu despre aceea, deca traimu acuma in impregiurari normali séu abnorme, neci aceea nu voiu spune, deca dezvoltarea nóstra sub domnirea casei austriace de la catastrofa de la Mohaci a fostu sanetósá séu bitegósá? Ci punu dlui ministru de finantie acea simpla intrebare, deca este to tuna a cunosce interese si a posede interese? Deca mi respunde la acésta intrebare, atunci voiu cunosce deca e de ceva valóre repli'a sa facia de afirmatiunea stimatulu meu amicu *Mocioni* séu ba. Cáci deca am eu convingere religiósá, si o intielegu bine, interesele mele neci odata nu vor veni in conflictu cu interesele de aprópe lui meu, patriei mele, ómenimei si civilizatiunii.

Cine inse me asecura, ca cutare si-a priceputu bine interesele sale? Séu dóra Habsburgii au priceputu bine interesulu loru, candu incependu de la candidatur'a lui *Alfonso X.* in locu d'a-lu identifió cu civilizatiunea si cu interesele acéstea, contra acéstea si contra ómenimei au continuatu lupt'a in aliantia cu oligarchi'a, soldatesca si jesuitii? Ast'a n'a fostu interesulu loru, dar totusi au facut'o, ce nimenu va poté negá! Cuprinsu-au toti acéi monarchi bine interesulu loru, cari de cáte ori au juratu pre constitutiune, de atáte ori nu si-au tianutu juramentulu!

Acésta n'a fostu interesulu loru, dar ei, respective consiliarii loru asiá au priceputu interesulu loru. Séu dóra si-a priceputu pe deplinu interesulu seu domnitoriulu d'acum'a candu dupa catastrofa de la *Vilagosiu* (*Siri'a*) se provediú cu astfeliu de consiliari cari au facutu se péra flórea natiunii, au facutu in tiera unu mare cárcere, unu esiafodu, au calcatu in picioare tóte interesele spirituali si materiali ale natiunii, (esclamari sgomotóse din drépt'a: La ordina!) Am v orbitu de consiliari. (La ordina! S'audimú!)

Presidintele: Rogu pre dlu ablegatu, se se tiona de obiectu. (Strigari din stang'a: La obiectu vorbesce.)

Juliu Schwarz: Dóra au priceputu bine consiliarii acéstea interesele domnitoriului atunci, candu au lucratu astfeliu, si afora de acésta au suptu si sangele populului si prepadiu denarii lui castigati cu sudórea fetiei, numai ca se faca sacrificiu molochului austriacu, acestui idolu peccatosu ce dripesce drepturile populului, candu inmultira detori'a de statu in 19 ani cu 2000 milióne din caus'a numai ca in Italia se nu repórté neci o invingere si ca in Boemia in 7 dile se se nemicésca armat'a intréga.

Asiá credu, Dloru, ca nu au priceputu bine interesulu domnitoriului acésta, cari i-au suatitu asiá ceva. Si ce s'a intemplatú pana acum'a, nu vedu ce ne asecura ca de aci incolo nu se mai poté intemplatú (Adeveratu! din stang'a), ne asecura dóra patriotismulu ministeriului, ne asecura dispositiunea buna séu intielectiunea lui? Séu ne asecura hart'a ce o numimú lege deca n'avemu destula putere ca se validatámu a: este legi facia de intrigele curtei, asiá precum a facutu poporulu anglesu pre timpu lui *Giorgiu III.* (Aprobare in stang'a.) Acum numai spre aceea rogu pre dnii din drépt'a, deosebi pre acéi barbatu, cari au participatú l'a diet'a din Posionu, ca se nu concedá

istoriografului se demintea memori'a aceluia care dăduse glorioasă, cari dăduse la eternitate istoria ca abdicare grandioasă, insufletitoare a nobilimei magiare. Déca voi Dloru, cari ati fostu fericiți d'a participá si la diet'a aceea, si acuma anca posedeti influentia decisiva a supr'a majoritatii din drépt'a, déca voi Dloru concedeti, ca legea acést'a se nimicéscá totu spiritulu acelei legelatiuni maretie, atunci nu numai pessimistii ci si partea mai mare a istoriciloru vor dice ca voi numai pentru aceea ati abdisu de drepturile vóstre, pentru ca v'ati temutu de urmarile revolutiunei franceze (Asiá e! Adevératu! din stang'a).

Nu concedeti, Dloru, se ve demintea astfelu istoria.

Acuma se mi-fie si mie iertatu a respunde cu cuteva cuvinte la apropiarea nobila din partea nationalitatiloru ce a aretat'o Alesandru Mocioni, stimatulu meu condeputatu facia de caus'a patriei, precum si deosebi facia de noi unghurii (S'audimu.) Si eu credu ca noi unghurii n'avemu lipsa de superioritate fortia. Superioritatea nóstra spirituala, ce Alesandru Mocioni intieptiesce si marinosu a recunoscutu e depositulu provedintiei, de care depositu nu vremu se atinga cu mana frivola, ori cu spiritu simplu amiciei, 'servii patrimonialismului! Depositulu acést'a inse se-lu impartimu asiá, ca dandu man'a cu nationalitatele dunarene se fimu in strinsa aliantia anteluptatorii intereselorú omenimei. Acestu depositu alu providintiei nu-lu vom subordiná neci pozitiei de poter mare a imperiului. (Aprobare din stang'a). Toema in intieselulu acést'a, pentru ca ve temu de proieptulu de lege, in care nu vedu vre-o logica neci de administratiune, neci de cultura publica, precum avui onórea a aretá, sum silitu a nu primi acestu proieptu de lege si a aperá din adenculu sufletului meu proieptulu de resolutiune adusu de amiculu meu Emericu László. (Aprobati entusiastice in Stang'a.)

Brasiovu, Iuliu 1870.

(Afaceri scolare) II. Pe candu in partea prima a corespondintiei mele am avutu ocaziune, a impartasi in genere sciri imbucurátorie despre progresulu ce am vedintu, cá-lu facu aci scótele nóstre confesionali, vinu acuma in partea acést'a a dou'a, a aminti cu durere si despre nisuintiele, ce le manifestédia Inaltulu Ministeriu de culte si organele sale, de a face ilusoria autonomi'a bisericeii in privint'a scóteloru confesionale romane.

Candu a esp'esu bar. Eötvös indei'a aceea cá in Ungaria nu este locu de cátu numai pentru unu poporu civilisatu, a credintu tóta lumea, conchidendu dupa asimele cele frumóse de umanitate espresse de Escelenti'a sa in serierile sale filosofice inainte de ce a devenitu ministru, cá va incepe o era nóva pentru dezvoltarea spirituala a tuturorú locuitoru din regatulú Ungariei. Cu totii speramu, cá Escelenti'a sa va dá ocaziune deosebitelu natiunú din Cislaitania, ca se se cultivedie fie-care prin scótele sale proprii si in modu corespondiatoriu naturei si dispositiuneloru fie-careia, púrce diendu din acelu principiu salutariu, cá numai prin inaintare in cultura se potu nivelá divergintiele si delaturá neintielegerile intre natiunile, ce sunt destinate a locu impreuna in tierile cele frumóse ale sorónei S. Stefanu.

Acestea au fostu dreptele nóstre sperantie, — dara catu de amara si durerosá a fostu deceptiunea! Scimu cu totii cá, curendu dupa ce in 1868 trecú prin dieta si se sanctioná legea pentru religiiuni prin care se concede autonomia deplina tuturorú religiuineloru recunoscutu si dreptulu, de a si administrá afacerile sale bisericesci, scolare si fundationale, aparú si legea XXXVIII din acestasiu anu in privint'a instructiunei din scótele populare. Cea ce li se dá confesiuniloru in privint'a scóteloru cu o mana li se detrage cu cea lalta intr'unu modu sofisticu. Cáci nu e acést'a o sofisma séu mai bine disu o controversa invederata, candu prin legea religio-nara IX. §. 3 se concede bisericeii romane ort. res. dreptulu de autonomia in afacerile scolare, fireasca cu rezervarea dreptulu de inspectiune suprema a Majestatii sale, éra pe de alta parte vine legea scolará XXXVIII si prescrie confesiuniloru, cum trebuie sa fie pregatirea invetiatoriloru confesionali etc. amenintindu-se, cá in casu de neurmare se vor inchide scótele confesionale? Congresulu nostru bisericescu, care tocmai érá adunatu in Sibiu, pe candu se desbatea proiectulu acestei legi, a protestatu energicu in contra ei. Dara pr'estelulu seu a fostu

ca vócea celui ce striga in pustia. Majoritatea guvernamentalá a dietei primi proiectulu de lege, credendu, in casulu celu mai favorabilu, cá acést'a lege corespunde si nisuinteloru, ce se manifestédia pe terenulu scolasticu de unu timpu in luminat'a Germania, unde se face cercarea, a scóte scóla de sub influentia jesuitismulu catolicu si a ortodoxismulu protestantulu si ale pune séu sub regimulu de a dreptulu séu a le incredintá, dupa esemplulu Americaniloru, portarii de grige a comuneloru. Dara chiar candu ar fi fostu condusa majoritatea dietei de acést'a teoria germana si nu ar fi avutu si alte tendintie ascunse, totusi n' ar fi trebuitu se pérda din vedere urmátoriele momente: 1) cá in Ungari'a nu existe, ca in Germania, numai o singura natiune, ci mai multe natiuni, a carora desvoltare spirituala pretinde diferite puncte de manecare si deosebite drumuri, si cá intre religiiunile confesate in Ungaria unele, cum d. e. cea greco-orientala, gr. cat. si protestanta au constitutiuni bisericesci astfelu intocmite in cátu se eschide ori-ce influentia preponderanta a clerulu in afacerile scolare.

Dara in necasulu acestoru imprejurari proiectulu de lege scolará se primi si sanctiuná, éra Ministerulu br. Eötvös se grabi, se o puna in lucrare mai antaiu prin aceea, cá denumi in tóte partile ca consiliari de scóla barbati calificati si necualificati, cautandui numai se fie magiari guvernamentalisti, éra unde se indurá se denuméscá, ca de semintia si nemagiari de nationalitate, si-alese pe aceia, pe care scia, cá primescu a fi plecate slugi ale regimulu cu orice pretiu.

Acesti Inspectori trebuiau sa se arete necesari, facendu serviciuri stepanului lorú, trebuiau se caute in totu modulu, a fundá scóle comunale cáci pentru acestea érau in loculu primu destinati. Astfelu se încercá consiliariulu de scóle din districtulu nostru, dlu Rethy in mai multe locuri se crecde atari scoli. Intre altele isi batú dinsulu multu capulu, se induplece pej Romanii din Sacele, ca se face impreuna cu Secuii de aci o scóla reala comunala. Dara din norocire staruintiele lui remasera fara rezultat, cáci Romanii saceleni, care facu 3/5 din poporatiunea intréga a Septe-sateloru, temendu-se de Danai chiar si candu acestia aduc daruri, dechiarara prin zelós'a lorú inteligentia, cá pentru invetiamentulu elementaru li sunt de ajunsu scótele confesionale principale cu 4 clase, éra in cátu pentru scóla reala, se potu pre bine folosí de cea de curendu infintiatá de Romani in Brasiovu, de óre ce acestu orasiu abia e 1 1/2 óre departe de ei.

Nepotendu dara reesi dupa dorintia cu scótele comunale consilierii scolaru ai regimulu, se pusera, cum se pare, cu totu adinsulu, a ceretá (ca se nu intrebuintiediu alta espresiune) cu deamenuntulu starea scólelorú confesionale, trimitiendu intre altele ablegati din senatele scolare districtuale, ca se asiste la esamenele de véra. Asia s'a intemplatulu celu putienu in districtulu Brasiovu si alu Fagarasiului.

Si ce face Consistoriulu archidiecepsanu din Sibiu facia cu acesti pasi, prin care si se dá celu putienu unu votu de neincredere in privint'a portarii de grige a supr'a scóleloru sale confesionale? Dupa cum am aflatu din fontana sigura, Consistoriulu archidiecepsanu informandu-se prin organele sale despre modulu vatematoriu autonomiei bisericesci, cu care se amesteca organele regimulu in trebele scóleloru confesionale, a decisu in siedint'a sa plenaria din 1. Iuliu a. c. se indrepte contra protopopi ca inspectori scolaru unu cerculariu, in care se li se recomende seriosu observarea legii dietali XXXVIII din 1868, dara totodata si aceea, ca se priveghiedie a supr'a drepturiloru garantate bisericeii.

Totu in siedint'a consistoriala se aduse la cunoscentia, cum andu, o ordinatiune ministeriala, prin carea se avisédia Inaltulu presidiu ca se indrume pe acei invetiatori confesionali din archidiecepsa, cari inca n'au decreta de deplina calificatiune didactico-pedagogica. a ceretá in decursulu ferieloru un'a din numerosele preparandii ce voeace a le deschide ministeriulu in diferitele locuri ale Transilvaniei adaugendu, cá atari invetiatori isi potu castigá atestatu de calificatiune, dupa ce se vor supune la esamenu inaintea unei comisiiuni esaminatorie firesce denumita de regimulu.

Óre nu e acést'a ordinatiune o ironia facia cu autonomi'a nóstra bisericesca? Asia dara invetiatorii nostri confesionali se se imparta in dóue caste: un'a se constee din aceia, cari s'au pregatitu in institutulu pedagogico-teologicu din Sibiu si au primitu denumirea de la consisto-

riu archidiecepsanu, alt'a din aceia, cari se se cualifice in o preparandia magiara in decursu de bete 3--4 septamani si se se provédia cu diploma de invetiatoriu din partea unei comisiiuni esaminatorie unghuresci. Unde romane aci unitatea invetiamentulu confesionaltu, unde autonomi'a bisericesca? Consecintiele implinirii unei atari ordinatiuni sunt pré invederate, in cátu neci mai trebue espuse aci. Au nu scie inaltulu Ministeriu, cá demnulu nostru Archiepiscopu si Mitropolitu pe langa tóte greutatile materiale, cu care a avutu a se luptá, a infintiatu pentru pregatirea invetiatoriloru confesionali de religiuena ort. res. din Transilvani'a inca de pe la inceputulu pastoriei sale Institutulu pedagogicu din Sibiu, care din anu in anu s'a totu amelioratu si cá pentru cualificarea invetiatoriloru mai putienu apti a introdusu mai de vreo 10 ani conferintie invetiatoresci, cari se tienu peste ferie cu succesu din ce in ce mai bunu?

Cam in acestu sensu andu, cá s'ar fi facutu din partea consistoriulu o representatiune contra Inaltulu Ministeriu de culte, rogandu-se asest'a, se considere, cá déca pe langa tóte straduintiele, cultur'a invetiatoriloru confesionali inca n'a ajunsu mesur'a dorita si receruta, caus'a a fostu starea cea trista a poporulu romanu din Transilvani'a, pentru care legile tieriei au creatu numai greutati si mai nici odata medilóce de inaintare in cultura.

Unu Brasiovénu.

Succava, in 24 Iuliu 1870.

Caletorindu cu trasur'a de la Cernáuti in cóce treci prin Franztalú, ce e situatu sub dealulu Teresieniloru,

Franztalulu e localitate cu totulu ne'nsemnata, standu numai din câte-va case private, din vr'o dóue trei carcime si din cas'a mai insemnata a padurariulu.

Pe ambe laturile localitatii acesteia se intinde, spre resaritu si apusu, padurea fondulu relegiunariu gr. ort. care se tiene de mos'a Cucur-marelu inchinata de Stefanu celu Marc monastirii Putna.

Chiar candu treceam prin Franztalú in cóce spre casa, intalnii esindu pin padure, unu siru lungu de cara incarcate cu vreascuri si gateje gróse si subtiri. M'am opritu de am intrebatu, cu cátu se vinde carulu de gateje in padure, si ómenii mi-au respunsu cumca ei gatejele nu le-au cumperutu cu b. ni gata, ci cá le au capetatu de la padurariu pentru clac'a de unadi, ce i-a facut'o fia-care omu, si pentru ca se me incredintiedie de adevéru disei lorú, mi-au aretatulu in stang'a pre vale ca la vr'o dóue-dieci de cosasi, cari dau la pamentu érb'a padurariulu, dicendu cá si aceia facu claca pentru lemne.

Una intrebare vine dupa alt'a, si cu am adaosu a intrebá, cá cam câte dile de claca fa u ómenii ast-fel u preste anu pentru ca se capete lemne, si ei mi au respunsu, cá dupa parerea loru mai bine de siese sute de dile; cáci ómenii i ara, i séména, i grapa, i prasiescu, i sapa, i cosescu, i cara, i cladescu totu cu claca mai bine de 30 de falci de pamentu, si ómenii mi spuneau, cá déca nu mergu la clac'a padurariulu, nu potu capetá din padure nece unu vreascu.

Mai intrebári pre ómeni, déca loculu, ce lucrá ei cu claca, e averea propria a padurariulu, si ei mi respunsu, cá cam 12 falci potu fi le lui, éra restulu ar fi nesce poieni de pe marginea si din lantulu padurii, prin urmare, cumca padurariulu isi apropiédia fenulu cam de pre 18 falci de locu alu fondulu religiu-nariu.

Dara aice s'ar poté face intrebarea padurariulu respectivu nu numai cá cu ce dreptu 'si apropiédia fenulu acést'a, ci si cu ce cuventu constringe pre ómeni se-i face claca, de orace lemnele, ce le impartiesce clacasiloru nu sunt proprietatea lui.

Daun'a, ce se face ast-feliu fundulu relegiunariu, devine destulu de insemnata, mai alesu déca se practica si in alte parti totu asiá, cum si este pe unele locuri fórtu notoriu.

Déca computáturu daun'a, ce se casionédia fondulu religiu-nariu, prin practicarea padurariulu din Franztalú, capetámu sum'a de 900 fl. pre anu. Si noi o computámu conformu disei ómeniloru si a nume luandu 600 de cara de vreascuri, carulu câte cu 30 cr. v. a. in suma de 180 fl. éra fenulu de pre poienile din padure in suma de 720 fl. refuindu fenulu de pre una falca cu 40 fl.

Atátu sum'a aprocsimativa de 900 fl. ce urmédia ca o véra padurariulu din Franztalú

in totu anulu in pusunariulu seu, cátu si nedreptatea, ce o sufera ómenii cu clac'ele, la cari i si-leace dupa dis'a lorú padurariulu atinsu, sunt credu destule motive pentru una priveghiare mai acurata si mai sincera a dirigatoriiloru respective a supr'a practicariloru de modulu acést'a.

Secusigiu in Cottulu Timisiului, in Iuliu.

Promisei mai de unadi cá voiú se scriu despre unu mare necasu; deci Ve rogu dle redactoru, se aveti bunetate a publicá acést'a corespundintia despre necasulu opidulu nostru cu notariulu comunale At. Desco.

In urmare abuseriloru fora capetu a acestui omu, bietii ómeni se pusera si adunara ceva bani de spese si trimisera pre doi dintre sine in persóna la ESa dlu ministru de interne spre a substerne o plansóre. Acést'a s'a intemplatulu inca in lun'a lui Martiu. D. Ministeru li-a promisú indestulare, si apoi s'a si trimisu de la comitatu o comissiune din 4 barbati, cari abia in lun'a lui Maiu in 10 tienura investigatiunea, si la rogarea acusatoriloru, a se luá protocolulu invostigarié in limb'a romana, pentru ca se scia si ei cá ce se serio intri'nulu, respunsu cá nu potu, ci fie ei (acusatorii) incrediuti cá protocolulu in limb'a magiara va fi scrisu, intocmai precum vor spune ei. — Protocolulu deci s'a luatu in limb'a magiara si finindu se investigatiunea s'au adevéritu tóte cele denunciate (cam astu feliu: pentru facerea unui contractu a luatu 80 fl. v. a., pentru scaparea de la militia, adeca pentru o reclamatiune 100—200 fl. tóte prin marturii adevérite; pentru facerea unui recursu spre scopulu licentiei de casatoria, 50—100 fl. s. a. s. a.)

On. comissiune n'a lasatu ca a-usatorii se subscria protocolulu, si asiá fora subscrierea lorú ilu luara cu sine si din 10 Maiu pana in Iuliu abia l'a predatu dlui I. vice-comite. (A buna séma pana l'a fauritu mai antaiu dupa placulu notariulu.) Abia dupa mai multe rogari contra comitatu si contra ministeriulu interneloru si dupa ce si in persóna au mersu 20-30 de economi in frunte cu 3 preoti, in lun'a lui Iuliu in congregatiune, s'a luatu la desbatere protocolulu despre aceea investigatiune contra notariulu At. Desco si aci in congregatiune lu dechiarara de nevino-vatu firesce prin amici, precum e cumnatulu seu dlu At. Ratiu, carele e amicu intimu alu dlui I. vice-comite. — Acum vom vedé ce va face ministeriulu interneloru dupa opiniunea ce s'a datu de la comitatu, — aceea scimu, cá s'a datu fórtu buna pentru At. Desco

Toti se întreba: óre ministeriulu pure-va temeiu pre puncturile dovedite, séu pre opiniunea de la comitatu? Plansori neincetatu se trimitu la ministru totu la 8 s'en 14 dile, un'a dupa alt'a, cerendu al-gre déca eso fia dupa constitutiune in patria; cáci vedemu cá in satelú din vecinetate s'au tienutu algeri de notari de la anulu 1861 incó-eca. Numai la noi, de s'a intemplatulu se devina notariatul in vacantia nóva, opidulu nostru, nu s'a datu dreptulu de al-gere, dóra pentru cá este locu mare si romanu!

Asia ne tememu cá si pe notariulu de astadi din caus'a multiloru lui amici, si patroni cari ni l'au si impusu cu fort'a in anulu 1864, nu ni va succede alu scóte, si d'eca l'am scóte nu ni se va lasá si dreptulu de libera alegere. Intr'aceea dlu notariu nu slabesce ci continua cu abuserile lui contra economiloru, ba acuma a inceputu si jupanés'a soci'a dsale a strigá si a injurá contra preotiloru si a invetiatoriu primariu, si déca cineva merge la casa comunéi, dumoa-ei este in data gat'a a lu ocaru si injurá. Cu unu cuventu, necasulu si vragib'a s'a incubatu la noi, in a nóstra frumósa comuna, in cátu este de desperatu. Atát'a pentru asta data, ér dupa sosirea resultatulu de la ministeriulu interneloru, nu voiú intardiá d'a vi serie despre acéla.

Vezérulu.

Comorice, in Carasiu 18 Iuliu 1870.

In 15 Iuliu a. c. la 11 óre nóptea s'a aprinsu capela gr. cat. in Comorice, aprinde-rea nu e din intemplare, ci din focu pusu spre acelu scopu, ca se prefaca capela iu cenusia, éra sfintii din ea toti se tréca de martiri. Foculu deveniá cumplitu si mistuiá nu numai Capela si cladirile aternátorie de ea, ci si alte case din vecinetate, dara cá acést'a nu s'a intemplatulu, avemu noi vecinii si proprietares'a capelei a multiamú judelú comunalu Jovanu

Botosiu, carele alergandu la focu si cu cunoscuta-i energia comandandu si insufletindu pre omenii ce acursera la larma, i-a succesa a potoli foculu fara a face preda mare, si astfel a mantuitu nu numai pre sfinti ci si capel'a de mistuirea focului. —

Faptoralu nu se scie, de catu atat'a se presupune si se vorbesce in comuna. ca fiindu capel'a cumperata de comunele notariale pentru locuint'a notariului, aru fi fapt'a celor'a caror nu li vine la socotela cumperarea aceea. —
Unu Comoriscceanu.

Votarea si proclamarea de infalibilitate in Roma

ni o descrie unu marture oculatu forte pre largu, er noi estragemu pentru cetitorii nostri particele si feticile cele mai interesante si memorabili, precum urmédia:

A fostu in 15 iuliu la mediadi. In aula cea mare se adanasera toti prelatii, cati se mai afla in Roma, fiindu ca cu o dia mai nainte 114 cari nu voiau sa partecipe si se fia martori celui mai mare scandalu din seclulu XIX. parasisera Roma. Afora de cei ramas 533 de membri ai conciliului, mai — intrara in aula ca la vr'o 3000 de popi, calugari, iesuti in civilu si in rasa, si inca cati-va putieni patrici. Ceriulu incepuse a se inora si preste tote spaciele aulei se respandia o intunecime misterioasa. Pap'a imbracatu in rosu, cu multa auru, siedea nemiscatu in tronulu seu, casi unulu carele de ani a invetiatu a-si bate jocu cu nepasare de omenime, casi candu ar fi fostu meditando in sufletulu seu: „Celu mai mare pre acesta lume este, celu ce scio si cutedia se face cele mai mari nebunii dar le face ast-feliu, in catu ele se vina la socotela tuturor blastematiloru, mici si mari! Pre mine — vedu ca n'o se me n'treca nimenea: astadi punu temeiu memorirei mele! — — O se n'treca pre piticulu de Erostrate, — cum intreco Cimborasolpre musioroiele de carititia.“ Si se pusera la votare; ceriulu totu mai multu se n'tuneca; abie se vedeau unii pre altii santii par.; totusi secretariululistriga numele, ei respundeau resolutu: „placet!“ Abie inse votara vr'o 20, candu d'odata unu fulgeru ominosu luminu tota spaciele, casi candu degetulu lui Ddieu s'ar fi ivitu ca se li dee preste nasu siloru parinti. Dar santiloru parinti neci ca li pasu! „Placet! placet!“ — Si mi-ti incepura tresnetele, dar ce tresnete! casi candu vocea lui Ddieu, plina de indignatiune, ar fi vrutu se li dica santiloru parinti, aceea ce va fi disu Taltalu Savaotu angeriloru resculati, candu i-a trantitu din ceriu in infernulu celu mai afundu: „Voi creature, miserabile si ticalose, ale mele voi pulberea picioriloru mele, voi ve incumetati a vi insusi atribute, pre cari nici nu le poteti cuprinde cu mintea vostra, atribute pre cari nu vi le am datu, nu vi le am potutu da, fiindu ca neci insumi nu le am! Si insumi am grevitu — nu o data; am grevitu anume candu am facutu slugi mie pre acei angari, ce pentru iubirea mea catra ei, se rescolara asup'u mea, si am grevitu si candu v'am facutu pre voi; am vrutu se facu omeni, pentru infrumsetiarea si perfectionarea lumii, si — eta am facutu fiintie degradatorie a genului omenescu. — Se stati cu bine, se stati cu frica!“

Indosiertu, santii parinti — desi cu voce tremuranda, totu continuara a pronuncia pre ominosulu „placet!“ Numai doi, unu italianu si unu americanu, votara cu „non placet“ tora ca prin acesta se vr'e conturbu catu mai putienu armonia intre ceia-lalti. Santulu papa pe tronulu seu par ca amurtise, astfelu siedea nemiscatu. In fine votarea se termina; dar nu si tresnetele, si intunecimea devenise chiar de nopte par' ca soarele si-ar fi intorsu faci'a de catra acesta adunare de cei mai temerari omeni din lume. Bietulu parinte „infalibile“ cu ajutoriulu servitoriloru sei se scula ci cu o voce, pre care abie puteau s'o pricepa coi mai aprupe de elu, pronuncia conclusulu. Ce luera de compatimitu! Bietulu omu betranu si slabanogu se se incumete a pronuncia despre sine unu neadeveru atatu de mare, se incumeta a prochiamu ca este infalibile! — Eta cum cei mari si puternici devinu viptim'a, jucaru'a supusiloru sei. Fia-care dintre cei cinci sute si troidieci si trei, ce decretara pe pap'a infalibile, in inim'a sa trebeu se fia convinsu, ca ce a votatu elu, — nu este adeveratu, dar santulu parinte doresce

se fia insielatu, apoi de, se-lu insielamu! — Inse, santiloru parinti, pre Ddieu si spiritulu eternu alu dreptatei si adeverului nu-lu veti insieli; in cele din urma totu voi veti fi cei — pacaliti si pedepsiti! — Ast-feliu s'a intem platu prochiamarea de infalibilitate.

Nr. 786.
plen. 16.

Circulari

catra toti dnu protopresviteri din districtulu consistoriului aradanu.

Sent'endu-so trebuint'a de o foia anu-mita pentru diferitele publicatiuni oficiose, atatu din partea consistoriului catu si din par ea singuraticiloru protopresviteri si celor'a alte organe bisericesci, submanuate acestui Consistoriu, — prin decisulu consistoriului plenariu din 27 Maiu vechiu, a. c. Nr. 15, s'a desemnatu foia' nationale „Albina“ ca organu obligatoriu de comunicare pentru tote actele oficiose de interesu bisericescu si scolariu comunu, cu acea dispusetiune, ca acestea din consideratiunea lipsei de fondu, se se publice gratis, precum s'a publicatu si pana acum din bunavoint'a Redactiunei, era pentru edicte, concursuri, si alte publicatiuni speciale, cadetorie sub tacse, si de-natura particularia, — va fi de a se plati o tacsu moderata ce o va fipsa Redactiunea Albinei.

Acesta dispusetiune a consistoriului no tru se comunica pre onoratei Domniei Tale spre acomodate si spre publicare submanuate-loru organe bisericesci, cu acelu adausu, ca in privint'a publicatiuniloru de edicte, concursuri, si altoru acte de natura particularia, s'a recorcata degia Redactiunea foiei „Albina“: ca se stabilize o norma si scala moderata de tacse, — carea la timpulu seu, se va face conosciutu Pre onoratei Domniei Tale pentru mai de parte comunicare concernintelor organe din submanuatulu protopresviteratu, avendu Preonorata DTA a indruma preotimea parochiale, ca acesta otarire se o induca in protocolulu Cercularieloru. —

Datu din siedint'a consistoriului plenariu, Aradu, in 16 Iuliu 1870.

Post'a Redactiunei.

RESPUNSURI.

Dloru N. P. in Mesicium, L. V. in Zappa, Ch. N. Munaru, V. P. in Plavisevitia si C. P. in Comlosiu: Ve incredintiamu, ca de la noi vi se spedesce foia' regulatu, sub direct'a controla a nostra; la nr'i 60 si 61 ne convinseramu deplinu. Deci — cautati, ca smint'a trebeu se fia acolo unde va.

Escrire de concursu.

Nr. 61. Adunarea generala a Societatei pentru cultura si literatur'a romana in Bucovina, tienuta in 10/22 Februaru 1870, a decisu a se da cu inceputulu anului scolasticu 1870/71 trei stipendie cate cu 200 fl. v. a. pentru trei studinti, cari vor cerceta cursulu juridicu la facultatea din Viena.

Conformu acestei decisiuni se escrie concursulu pentru aceste trei stipendia. Concurintii au a se adresa la Comitету Societatei in Cernauti pana in 3/15 Septemvre a. c., provediendu cererile lor cu urmatoriele alegate:

1. Marturia de botezu, aratandu petentulu ca este indigenu bucovineanu de religiunea ort. orientale.
2. Atestatu de saracia.
3. Testimoniu de maturitate.
4. Adeverire, ca cunosece deplinu limb'a romanescă.

De la Comitету Societatei pentru cultura si literatur'a romana in Bucovina.

Cernauti in 10/22 iuliu 1870. 3—3

Publicatiune concursuale.

Spre ocuparea unui postu de silvieriu in Districtulu Fagarasiului cu locuint'a in urbea Fagarasiu, care postu e impreunatu cu unu salariu anuale de 600 fl. v. a. se escrie concursu.

Competetorii seu se fia romani, seu se scia bine limb'a romana si se si-asterna suplicele documentate cu testimoniu despre absolvirea studieloru silvanale, la oficiolatu districtuale alu Fagarasiului in timpu de 6 septemani.

De observatu este, ca acestu functionariu va ave so mantiana polit'a receruta cu personaliele silvanale ale singurateceloru comune precum si se confectionedie planuri de economu si ordeni de paduritu in totu districtulu, apoi spelele comisionale, dietele si miliateculu i va aduce venite insemnate; cu deosebire se ascepta concurse de la elevii academie din granit'a militaria in Banatu, unde se-ar' afla mai multi.

De la Presidiulu districtuale.

Fagarasiu in 21 Iuliu 1870.

3—3

Concursu.

In comuna Partia, comitatulu si protopresviteratul Temisorii, se poftesce unu capelanu langa d. parochu Atanasiu Nedelcu, cu venitu anuale de 15 jugere pamentu aratoriu, si stola dela 150 case. Terminulu pana in 15. augustu a. c.

Doritorii sunt avisati a trimite recursurile lor conformu statutului organicu catra domnulu protopresviteru Miletu Dregheciu la Temisiora.

Partia, 16 iuliu 1870.

In contielegere cu dlu protopresviteru tractualu

(1—3)

Comitetulu parochialu.

Concursu.

Statiunea invetiatorasca dela scol'a populara conf. gr. or. romana din Suburbulu Aradului „Pernia“ devenindu vacante, prin acesta se escrie concursu pana in 23 aug./4 sept. a. c.

Salariulu anuale in bani gata e 600 fl. v. a. — 6 orgii de lemne, cuartiru bunu — si gradina de legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu au se adreseze recursurile catra subsemnatulu comitetu parochialu, provediute:

- a) Cu atestatu de calificatiune dela consistoriulu eparehialu.
- b) Cu estrasu de botezu, si doveda despre confesiunea gr. or;
- c) Cu tote alte documente despre aciintiele pregatitorie de mai nainte si despre portarea politica si morala nepetata.

Aradu, 1870, in iuliu.

Comitetulu parochialu gr. or. romanu din Aradu.

Cu scirea si convoirea mea

Ioane Ratiu m. p.

1—3

protopopulu Aradului.

Concursu

Creandu-se in comun'a Chesintiu mai una classa de scola romana confesiunale, carea va fi clas'a I. pentru implinirea acestui postu invetiatorescu se escrie concursu; er emolumintele sunt: Salariu anuale in bani 300 fl. v. a., 8 stangeni de lemne, din cari va fi se se incaldiessa si scol'a; in fine 5 fl. v. a. pausialu pentru recuisitele de scrisu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, au a trimite suplicele concursuali subscrisului comitetu parochialu pana in 18/30 augustu a. c. candu se va face si alegerea: se recere adeverint'a despre nationalitatea romana si despre studiele absolvate atara de pedagogia, si cumea despre absolvarea pedagogiei cu succesu bunu; se recere mai departe carte de botezu, si testimoniu despre portarea morale si ocupatiunea de pana acum'a.

Datu in siedint'a comit. parochiale in Chesinti 5/17 iuliu 1870.

Comitetulu parochiale.

Cu scirea si invoirea mea.

Ioanu Tieranu, mp.

protop. Lipovei.

3—3

Mai nou.

Tocmai insciintiedia o telegrama din Melz 2. aug. cumca armata' fr. la 11 ore au apucatu iniciativ'a spre Vestfalia, si cu atata focu a atacatu positiunea prusiloru de pre delurile ce dominedia Saarbrücken, in catu intr'o ora prusii au fost scosi de acolo si din Saarbrücken. Napoleonu si fiulu-seu au fostu de facia. —

APELU!

Subscrisulu cu societatea mea teatrala romana din Bucuresci, in trecere prin Aradu, voiu ave onore a da cateva representatiuni teatrale, — luandu-mi libertate prin acesta cu tota onorea a invitata P. T. publicu din Aradu si tienutu la cercetarea seratelor mele teatrale, cu atatu mai vertosu, ca repertoriulu reprezentariloru va constu din cele mai alese si mai atragatorie piese originale nationale, cu cantari si costume, scose din vietia sociala si nationala a poporului romanu. — Prim'a representare se va esecuta in teatrulu localu luni in 1 Augustu 1870 st. n. in abonamentu suspensu, cu piesele:

MILLO DIRECTORU,

Comedia Vodevila in 1 actu de Domnu V. Alessandri, musica de Domnulu Ed. Wachmann.

CHERA NASTASIA

séu

PENSIO-MANIA.

Consoneta comica de V. Alessandri esecutata in Costumu de Dnulu Millo.

CORBULU ROMANU.

Vodevila nationala in 1 actu cu cantece si coruri populare romane de Dnu V. Alessandri.

Inceputulu la 8 ore ser'a.

Programu mai detaliatu se va publica in afigiulu specialu indatinatu.

Pentru reprezentarile mai de parte, ce se vor esecuta in Aradu, in teatrulu localu MARTI in 2, — JOI in 4, — VINERI in 5, — MARTI in 9, — JOI in 11, — si VINERI in 12 AUGUSTU 1870 st. nuou, cu acesta se deschide unu abonamentu extraordinariu pre 6 representari, cu pretiurile urmatorie pentru tote 6 representatiuni: Loge de diosu 25 fl. Loge de midilocu 20 fl. Loge de susu 16 fl. Fauteuil 8 fl. Scaunu numerisatu 5 fl.

Abonamentulu se va face la cancelaria teatrului localu in orele indatinate.

Din incidentulu acestui abonamentu P. T. abonati de pana aci sunt poftiti a dispune la casa' teatrala pentru tienerea locuriloru sale pana Dumineca in 31 iuliu a. c. la 12 ore, fiindu ca aceea dupa acelu terminu vor veni sub libera dispusetiune la abonamentulu extraordinariu.

Basatu pre zelulu nationalu si gustulu de arte a P. T. publicu romanu din Aradu si tienutu, nutrescu placuta sperantia, ca reprezentarile teatrale anunciate, vor fi primite si aici totu cu acea caldura si simpatia, cu carea fuseramu onorati in tote locurile romane din coce de Carpati, pre unde am trecut.

Sum cu totu respectulu in Aradu, 28 iuliu 1870.

M. MILLO.

Subscrisulu comitetu, constituitu pentru spriginirea intreprinderii artistice a Dnui Directoru Millo, se afla in cea mai favorita posetiune de a invita cu totu respectulu si din partea sa pl. t. publicu la partinirea cea mai zelosa a reprezentariloru teatrale ale Dnui Millo si societatei sale, fiindu siguri ca prin aceste avemu prospectu la astfelu de delectatiuni artistice nationale, de care pana aci noi romanii din coce de Carpati nu avuramu parte.

Deodata se face conosciutu, ca spre usiorarea abonamentului, cu privire la publiculu din afara, s'a dispusu, ca doritorii de abonamentu se se pota adresa in acesta treba si prin epistole, catra Dlu membru de comitetu Iosifu Codrianu, Arhivariu la Tribunalulu Comitatusu in Aradu, carele va binevoi se primessa prenotari si medilociri de abonaminte.

Datu ca mai susu.

Comitetulu spriginitoriu.